

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 3

Збірник наукових праць магістрів ОП
«Дошкільна освіта. Інклюзія»,
«Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт»,
«Практична психологія»,
«Менеджмент. Управління закладом
загальної середньої освіти»

Київ 2025

УДК 37(063).
973.202 я1

**Магістерські студії психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету: збірник наукових праць
здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-
Княгницької. Випуск 3. Київ: МДУ, 2025. 522 с.**

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол №2 від 27 листопада 2025 року)

© Колектив авторів, 2025

12. Мішкулинець О. О. Формування «Я образу» в процесі соціально-психологічної адаптації молодшого школяра. 2014. С. 246–252.
13. Нестайко І. Соціальна адаптація та інтеграція внутрішньо переміщених осіб в результаті війни (польський досвід). Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки : II Міжнар. наук. конф. 2022. С. 20–22.
14. Савченко О. В. Соціалізація молодших школярів в умовах воєнного стану: психологічний аспект. *Психологічні перспективи*. 2024. № 39. С. 63–71.
15. Скрипник Т. В. Психологічна підтримка дітей у період війни: методи та підходи. *Освітній простір України*. 2022. № 22. С. 88–95.

ТЬЮТОР У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: СУТНІСТЬ, РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ

Марина Нетреба, кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти

Тетяна Яценко, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю «Психологія»

TUTORS IN MODERN EDUCATION: ESSENCE, ROLE AND SIGNIFICANCE

Maryna Netroba, candidate of philological sciences, associate professor of the pedagogy and education department

Tetyana Yatsenko, master's student in Psychology

Анотація. У статті розкрито сутність поняття «тьютор» у контексті сучасної освіти, визначено його роль у забезпеченні індивідуалізації та персоналізації освітнього процесу. Здійснено аналіз основних функцій тьютора як посередника між студентом і освітнім середовищем, який сприяє розвитку самостійності, рефлексії та формуванню індивідуальної освітньої траєкторії.

Ключові слова: тьютор, тьюторство, тьюторська підтримка, освіта.

Abstract. The article reveals the essence of the concept of 'tutor' in the context of modern education and defines its role in ensuring the individualisation and personalisation of the educational process. An analysis of the main functions of a tutor as an intermediary between a student and the educational environment, which promotes the development of independence, reflection and the formation of an individual educational trajectory, is carried out.

Keywords: tutor, tutoring, tutoring support, education,

Проблематика тьюторства у вітчизняній науці залишається відносно новою, на відміну від зарубіжної педагогічної традиції, де цей феномен уже має глибоке теоретичне й практичне опрацювання. Попри активізацію наукових пошуків у цьому напрямі, сучасна українська педагогічна думка ще не сформувала цілісного, системного підходу до розуміння тьюторингу як педагогічного явища. Відсутність комплексного аналізу цього феномена у теорії та практиці зумовлює необхідність уточнення його сутності як педагогічної категорії, а також визначення особливостей його реалізації в освітньому середовищі закладів вищої освіти.

Проведений аналіз наукових Т. Качалової, Р. Новгородського, Н. Останіної, джерел засвідчив, що тьюторинг наразі майже не розглядається

крізь призму соціально-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти, а чітко обґрунтованого понятійного апарату цієї сфери поки не існує. У зв'язку з цим доцільно інтерпретувати тьюторство з позицій соціально-педагогічного підходу, розглядаючи його як особливий спосіб організації освітнього процесу, спрямований на індивідуальний супровід і підтримку студентів [5].

Фундаментальні дослідження у сфері тьюто-рингу містяться у працях зарубіжних дослідників: Д. Вуд (D. Wood), К. Топпінг (K. Topping), М. Брей (M. Bray), Д. Палфрейман (D. Pal-freyman), В. Мор (W. G. Moore), Е. О'Брайнт (E. Q. O'Briant), А. Бжежинська (A. Brzezińska), М. Будзинський (M. Budzyński), А. Сарнат-Частко (A. Sarnat-Ciastko), К. Чайкі-Хелмінська (K. Czayka-Chełmińska) [7].

Отже, аналіз сучасного стану розроблення проблеми показує, що попри наявність окремих праць, питання теоретичного обґрунтування та практичної реалізації тьюторського супроводу, зокрема у роботі зі студентами-першокурсниками, залишаються недостатньо вивченими.

У наукових дослідження Т. Швець, детально висвітлено походження тьюторингу доцільно розпочати з уточнення етимології самого терміну, який бере свій початок від латинських слів *tutor*, *tueri*, *tute*, *tutus* та *tutela*. У латині *tutorem* означало «захисник» або «опікун» і охоплювало такі дії, як забезпечення, охорона, підтримка, захист чи надання допомоги [8]. У сучасній англійській мові науковій літературі поняття *tutoring* трактується як індивідуальна форма навчання, що може здійснюватися як у форматі роботи «один на один», так і в невеликих групах [7, с.57].

Тьюторинг розглядають як спеціально організовану освітню систему або як форму додаткової освіти, тобто приватні заняття, консультації чи допомогу в навчанні, яку надає педагог або більш досвідчений студент. Окрім вирішення академічних завдань, тьютори відіграють важливу роль у підтримці особистісного розвитку своїх підопічних [7, с.57-58].

Поняття «тьюторинг», «тьюторство» та «тьюторський супровід» давно інтегровані у сучасну систему вищої освіти, хоча їхні витoki сягають середньовіччя. Як освітня філософія й організаційна модель, тьюторство зародилося в університетах XII–XIV століть, зокрема в Оксфорді та Кембриджі, де вперше почало формуватись як окрема педагогічна позиція, а згодом – і посада [1].

У сучасному розумінні тьютор, це саме той фахівець, який створює умови для побудови та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти. Попри зростання популярності цього терміну, його суть часто сприймають поверхово. Насправді ж тьютор, не є лише викладач у традиційному розумінні, а власне той наставник, який супроводжує особистісний і професійний розвиток студента, мотивує до самопізнання, самостійного здобуття знань і досягнення особистісних цілей. Його діяльність ґрунтується на визнанні унікальності кожної особистості та необхідності індивідуальної підтримки у процесі навчання і становлення [5].

Н. Дем'яненко визначає тьютора як універсального педагога, який реалізує принцип індивідуалізації освіти на всіх її рівнях. Науковиця підкреслює, що

тьютор є суб'єктом, котрий супроводжує освітньо-професійний розвиток студента, допомагаючи йому виявити власні освітні запити, сформувані та реалізувати індивідуальну освітню траєкторію. На її думку, до завдань тьютора належать також розроблення, методичне забезпечення, реалізація й подальша рефлексія результатів виконання індивідуальної освітньої програми.

Сучасна педагогічна практика свідчить, що близько 80% занять у Кембриджському та Оксфордському університетах проводяться тьюторами, які працюють індивідуально або з невеликими групами студентів. Такий підхід відповідає ключовій меті британської освіти: формуванню здатності мислити критично, діяти самостійно й усвідомлено. Де роль тьютора полягає не лише в передачі знань, а насамперед у підтримці студента на шляху саморозвитку, допомагаючи йому розкрити потенціал, стимулює до саморефлексії, створює ситуації виклику і сприяє становленню автономності в навчанні [1; 5; 7].

Тьюторський супровід, досить тривалий процес взаємодії, у якому наставник водночас є лідером, авторитетом і партнером у пізнанні. Саме тому сьогодні тьюторинг набуває особливої актуальності у вітчизняній системі вищої освіти, що перебуває на етапі реформування та орієнтується на принципи індивідуалізації, інклюзивності й забезпечення рівних освітніх можливостей для всіх здобувачів освіти.

В Україні тьюторський супровід освітнього процесу поступово стає невід'ємною складовою системи професійної підготовки майбутніх фахівців. З огляду на різноманіття освітніх потреб студентів, у закладах освіти формуються різні напрями тьюторської діяльності: підтримка дистанційного навчання, допомога у адаптації студентів перших курсів, супровід студентів з обмеженими можливостями здоров'я, організація позанавчальної активності та створення умов для реалізації індивідуальних освітніх запитів [1, 2].

Незважаючи на відмінності, усі ці напрями поєднує спільна мета, яка полягає у забезпеченні індивідуальної освітньої траєкторії студента через особистісно орієнтовану взаємодію з тьютором.

Аналіз наукових джерел дозволив виокремити основні види тьюторства: онлайн-тьюторство, стратегічне, тактичне, студентське, групове, індивідуальне, тьюторинг проблемних ситуацій.

Найбільш перспективними у контексті соціально-педагогічної роботи у вищій школі, на нашу думку, є студентське тьюторство та тьюторинг проблемних ситуацій, адже їх ефективність ґрунтується на взаємодії однолітків і підтримці партнерських відносин у навчальному середовищі [5].

Отже, тьюторський супровід Н. Гарань, О. Сипченко, я зазначають можна розуміти як спільний рух тьютора разом із студентом, який перебуває в процесі особистісного розвитку, формує та реалізує власну індивідуальну освітню траєкторію, отримуючи своєчасну підтримку, поради та навігацію можливих шляхів розвитку [6]. Виходячи з цього, функції тьютора на думку Н. Гарань, О. Сипченко, визначаються залежно від форми індивідуальної підтримки тьюторанта і охоплюють кілька напрямів:

– соціальна функція, допомога в орієнтації в освітньому середовищі закладу, підготовка до сесій, комунікація з викладачами, адміністрацією та

однолітками;

– консультативна функція, саме надання різних видів консультативної підтримки студентам упродовж усього періоду навчання;

– координаційна функція, тобто знайомство першокурсників із структурою університету, системою навчального процесу та соціальної підтримки, забезпечення зв'язку між студентами й адміністративними службами;

– техніко-консультативна функція, допомога у використанні технічних засобів і програмного забезпечення, та адаптації навчальних матеріалів до індивідуальних потреб студентів з інвалідністю [6].

Таким чином, тьюторський супровід є комплексним явищем, яке поєднує педагогічний, соціальний, навчальний, розвивальний і виховний аспекти, формуючи цілісну систему підтримки особистісного та професійного становлення студента.

Спираючись на результати досліджень О. Іваницької, Н. Вічалковської можна стверджувати, що тьюторський супровід охоплює не лише педагогічну підтримку студентів у процесі самостійного засвоєння знань і реалізації індивідуальної освітньої програми, але й виступає складовою соціального супроводу у закладі вищої освіти. Його основна мета полягає в допомозі, підтримці та наставництві, спрямованих на подолання труднощів адаптації до умов вищої освіти, розроблення особистого навчального плану та розвиток самостійності [2, 4].

Аналізуючи аспекти підтримки студентів, Т. Качалової, Р. Новгородського, Н. Останіної, виокремлюють такі напрями роботи тьютора: формування трудових і соціальних навичок, необхідних для ефективного виконання навчальних завдань; допомога у розумінні змісту навчання та критеріїв його оцінювання; сприяння у тлумаченні інструкцій щодо навчального процесу й організації повсякденного життя; підтримка в комунікації з викладачами, адміністрацією та персоналом з урахуванням індивідуальних особливостей студента; допомога у встановленні міжособистісних контактів і соціальній інтеграції в академічному середовищі [5, с.62].

Отже, інтеграція першокурсників в освітній простір університету є складним, багатовимірним процесом, ефективність якого залежить від взаємодії внутрішніх і зовнішніх чинників.

Список використаних джерел:

1. Бундак О. А., Попов А. А., Туз Ю. О. Тьюторії тьюторінг в сучасній освіті і Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2021. Випуск 64. С. 13–15.

2. Вічалковська Н. К. Тьюторінг: психологічний супровід в соціальних інституціях: програма вибіркової навчальної дисципліни підготовки освітнього ступеня бакалавра спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми «Психологія». Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2019. 11 с

3. Дем'яненко Н. М. Тьюторство як професія та інструмент індивідуального супроводу в освіті. *Науковий часо-пис НПУ імені М. П. Драгоманова. Історико-педагогічні студії* : зб. наук. пр. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 11–12. С. 5–11

4. Іваницька О. С. Розвиток тьюторства у закладах вищої освіти Німеччини: дис... канд.

пед. наук (доктора філософії): 13.00.01. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. URL:<https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1820/dysertaciyaivanyskoyioksanystepanivny.pdf>

5. Качалова Т., Новгородський Р., Останіна Н., Інклюзивні підходи до організації тьюторського супроводу студентів з особливими освітніми потребами. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя *Психолого-педагогічні науки*. 2024. № 2. С53–63

6. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Тьюторський супровід освітньої діяльності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання / уклад.: Н. С. Гарань, О. М. Сипченко. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2020. 67 с.

7. Швець Т. Е. Аналіз понять «тьютор» і «тьюторство» у вітчизняному та зарубіжному освітньо-науковому просторі. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 2. 2022. С. 56–65. URL: <http://academystudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/337/321>

8. Kopaliński W. *Słownik wyrazów bcych i zwrotów obcojęzycznych*, Warszawa, 2000. 519 s